

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878.

Första Kammaren.

N:o 13.

Tisdagen den 5 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 2 i denna månad.

Upplästes två protokoll af följande lydelse:

År 1878 den 4 Mars sammanträdde Kamrarnes Valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i Riksbanken jemte suppleanter för dem; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Grefve Lewenhaupt, Carl Magnus Casimir, Kammarherre med 48 röster.

Öfrige fullmäktige:

Herr Arnberg, Johan Wolter, Filosofie doktor	med 48 röster.
» Dufwa, Alfred Wilhelm, vice Häradshöfding	» 48 »
» von Ehrenheim, Per Jacob, f. d. Statsråd.....	» 48 »
» Lindroth, Carl Anders, Grosshandlare	» 48 »
Friherre Fock, Alfred Henrik Edvard, Byråchef.....	» 48 »
Herr Larsson, Liss Olof i Westannor, Hemmansegare...	» 48 »

Suppleanter:

Herr Themptander, Oscar Robert, Advokatfiskal	med 48 röster.
» Högström, Carl, Grosshandlare	» 43 »
» Anderson, Frans Albert, Kamrarråd	» 43 »

sedan ordningen mellan de båda sistnämnde, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Rob. Montgomery Cederhielm.
I. Lyttkens.

A. G:son Bennich.
E. Key.

År 1878 den 4 Mars sammanträdde Kamrarnes Valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i Riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Friherre Åkerhielm, Johan Gustaf Nils Samuel, Öfverste-kammarjunkare ..... med 48 röster.

Öfrige fullmäktige:

Herr von Stockenström, Carl Reinhold Polhem, Bruksegare med 47 röster.	
» Warburg, Samuel, Grosshandlare	» 47 »
» Holmgren, Hjalmar, Professor	» 47 »
» Samzelius, Per, Sekreterare	» 47 »
» Mallmin, Eric Johan, Godsegare	» 47 »
» Hierta, Carl Gustaf, Kapten	» 47 »

sedan en af valsedlarna blifvit förklarad ogiltig.

Suppleanter:

Herr Rundbäck, Jöns, Ledamot af Riksdagens Andra Kammare	med 48 röster..
Friherre Cederström, Anders, Ledamot af Riksdagens Andra Kammare	» 44 »
Herr Ericson, Carl Wilhelm, Kapten, Ledamot af Riksdagens Andra Kammare	» 44 »

sedan ordningen mellan de båda sistnämnde, som erhållit lika antal röster, blifvit genom lottning bestämd.

Rob. Montgomery Cederhielm.
I. Lyttkens.

A. G:son Bennich.
E. Key.

Herr Talmannen hemställde, att dessa protokoll skulle läggas till handlingarne och Riksdagens Kanslideputerade om desammas innehåll underrättas, med anmodan att låta uppsätta och till Kamrarne ingifva förslag till så väl förordnanden för de valde som ock underdåniga skrifvelser till Kongl. Maj:t med anmälan om de verkställda valen; hvilket bifölls.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 6, angående ändring i 17 kap. 12 § Handelsbalken.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 2 i denna månad bordlagda nådiga propositioner:

1:o) angående ändringar i grunderna för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar;

2:o) angående eftergift af en förre banvakten Gustafsson ådömd skadeersättning till staten; och

3:o) angående afsöndring af jord från länsmansbostället Kråkered N:o 1 i Elfsborgs län till byggnadsplats och planteringsland för en folkskola i Sätåla församling.

Föredrogos och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 2 i denna månad bordlagda nådiga proposition angående antagande af en för alla orter inom riket gemensam tidsberäkning.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel; och

N:o 30, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 6 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades 5 protokollsutdrag för den 5 i denna månad samt protokollen för den 26 och 27 sistlidne Februari.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets den 27 sistlidne Februari och den 2 i denna månad bordlagda memorial N:o 2, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll.

Föredrogs ånyo och biföllos Lag-Utskottets den 27 nästlidne Februari och den 2 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

N:o 10, i anledning af väckt motion om tillägg till 1 kap. 2 § Rättegångsbalken angående ersättning till nämndemän;

N:o 11, i anledning af väckt motion om upphörande af klockares brefbäringsskyldighet; och

N:o 12, i anledning af väckt motion angående ändring i gällande stadganden om stämningars utställande till första rättegångsdagen af ting eller annat sammanträde.

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 27 sistlidne Februari och den 2 innevarande månad bordlagda utlåtande N:o 1, i anledning af väckt motion om utredning rörande lämpligaste sättet för befrämjande af bräntorfsindustriens utveckling.

*Bräntorfs-
industriens
befrämjande.*

Herr Sundell: Jag kan icke rätt med underdåniga skrivelser, hvilkas innehåll och systemål icke stå i öfverensstämmelse med hvad 89 § Regeringsformen stadgar, särdeles då i skrivelserna det icke är uttryckligen sagdt, hvad Riksdagen af Kongl. Maj:t i underdånighet

*Brännorfs-
industriens
befrämjande.*
(Forts.)

äskar eller, med andra ord, hvad Riksdagen vill att Kongl. Maj:t skall göra. Kongl. Maj:t lärer icke vilja i en fråga som denna utfärda någon allmän kungörelse med uppmaning till vederbörande att taga reda på torfmossarne, och Kongl. Maj:t kan icke genom en förordning anbefalla sådant. Det torde icke heller vara anledning att antaga, att Kongl. Maj:t vill tillskrifva sina Befallningshafvande eller, genom dem, hushållningssällskapen med uppmaning af beskaffenhet jag nyss nämnde. Den kunskap om torfindustrien, som motionären och det Tillfälliga Utskottet vill få spridd bland allmänheten, torde bäst vinnas på öfvertygelsens väg, genom uppsatser i tidningar och tidskrifter, genom anföranden vid landtbruksmöten eller annorledes, men sådana meddelanden utgå icke från Kongl. Maj:ts kansli. Huru jag än vänder saken, så kan jag icke se hvad Kongl. Maj:t skall kunna deri åtgöra. Dessutom är den underdåniga skrifvelsen, sådan densamma är föreslagen, hållen i allt för sväfvande ordalag. För min del kan jag icke annat än yrka afslag å betänkandet, men jag ber att, medan jag har ordet, få tillägga ännu en sak. Om man läser 89 § Regeringsformen med uppmärksamhet, så finner man, att Riksdagen icke har någon rätt att aflåta en underdånig skrifvelse af ungefär det innehåll betänkandet angifver. Här är icke fråga om förändring, förklaring eller upphäfvande af lag eller författning, som rikets allmänna hushållning rör, eller om sådan ny lags stiftande, eller om grunderna för någon allmän inrättning. Nu vet jag visserligen, att Riksdagen anser sig kunna skrifva till Kongl. Maj:t i nästan hvilket ärende som helst, men när man går längre än hvad 89 § Regeringsformen, strängt tolkad, medgifver, bör man väl åtminstone iakttaga en viss återhållsamhet och icke skrifva i andra fall, än der behofvet är oafvisligt. Det anser jag här icke vara fallet, och jemväl på detta skäl upprepar jag mitt yrkande om afslag å betänkandet.

Herr von Strokirch: För min del vågar jag anhålla om bifall till betänkandet. Jag kan icke tro, att Riksdagen skall godkänna den åsigt, som uttalats af den föregående talaren, att nemligen Riksdagen skulle öfverskrida sin befogenhet genom att aflåta den ifrågasatta skrifvelsen. Det finnes icke någonting i grundlagen, som förbjuder det; och många skrifvelser i samma anda, om ock icke i samma syftemål, har Riksdagen tillförene aflåtit. Från den synpunkten tror jag sålunda icke, att något hinder möter för att bifalla Utskottets framställning.

Hvad åter beträffar samme talares yttrande, att frågan icke skulle vara af den beskaffenhet, att den behöfde af regeringen tagas i öfvervägande, så vågar jag bestrida ett sådant påstående. Han ansåg, att man endast på öfvertygelsens väg skulle kunna komma till det åsyftade målet, men jag ber dervid få anmärka, att denna väg visserligen är ganska säker, men mycket långsam; och jag tror mig med visshet kunna påstå, att det finnes många egare till torfmossar, som gerna skulle vilja tillgodogöra sig dem, om de blott hade insigt, huru de skulle kunna göra det. Det fattas dem tekniska och kemiska insigter för att kunna tillgodogöra sig brännorfmossarne, och dertill ligger denna industri mångenstädes aldeles nere. Således skulle, enligt mitt förmenande, ett godt ändamål vinnas, om på regeringens föranstaltande

tillgång bereddes för allmänheten till att erhålla råd och ledning af i torfindustrien skickliga personer, och särdeles önskligt vore, om staten kunde gifva ett exempel genom att använda torf såsom bränsle vid jernvägarne och på de fasta eldstäderna vid stationerna, så att derigenom afsättning kunde beredas för den, som vore hägad att anlägga torffabrik i större skala; och för så vidt icke regeringen redan tagit saken under öfvervägande, hvilket jag fått anledning att tro, sedan jag väckt min motion, får jag anhålla om bifall till Utskottets betänkande.

*Brännstorfs-
industriens
befrämjande.*
(Forts.)

Herr Wennerberg: Utan att vilja förneka rättigheten af de satsar, den förste talaren här framställt rörande, i allmänhet, underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t om mer eller mindre viktiga frågor, kan jag dock icke finna annat, än att just genom den stora finansiella betydelse torfberedningen skulle få för Sverige, denna fråga skulle kunna utgöra föremål för en alldeles särskild uppmärksamhet. Man vet nemligen, att det kan vara fråga om 30 à 40 millioners årlig nationalvinst, om denna industri skötes riktigt; och erfarenheten säger oss, att den hittills icke blifvit skött på lämpligt sätt; felet må ligga hvar som helst, faktum är det emellertid, att en stor nationalrikedom *icke* blifvit begagnad, och troligen blifver den det icke heller förr, än regeringen tager saken om hand.

Vore det fråga om ett vanligt eller ett ringare ärende, som det icke vore af stor vikt för staten att understödja, så skulle jag instämma med den förste talaren; men vi hafva sannerligen icke råd att, äfven problematiskt, förlora årligen en så stor summa som den nyssnämnda. Just för att den är så stor, har jag ock anledning att tro, att Kongl. Maj:ts regering redan tagit frågan om hand. Jag tror mig nemligen veta, att saken under flera år varit föremål för dess uppmärksamhet, hvilken jag blott skulle önskat varit större. Är denna min förmodan sann, så har jag icke någon anledning att nu påyrka afåtandet af någon underdånig skriftelse, hvilket jag i annat fall skulle hafva gjort.

Herr Ribbing, Carl: Den talare, som i denna fråga först hade ordet, yttrade såsom ett skäl till afslag å den föreliggande motionen, att han för sin del icke kunde veta, hvad Kongl. Maj:t skulle kunna i denna saken åtgöra. Jag ber då att få erinra honom derom, att många gånger tillföre, då det varit fråga om att uppmuntra och bispunga industri och näringar inom landet, har Kongl. Maj:t icke stått så radvill, som den ärade talaren förestälde sig, att Kongl. Maj:t skulle komma att göra i denna fråga. Vi hafva många näringar, som kommit till utveckling genom Kongl. Maj:ts förslag i sådant afseende, och jag vill dervid särskildt erinra, hurusom, i afseende på skogshushållningen, på Kongl. Maj:ts förslag inrättats skolor, der undervisning i skogsskötsel meddelas och hvarifrån personer utgå, som åt allmänheten kunna derutinnan lemna råd och upplysningar. Här finnas jemväl inrättade flera slags andra skolor, hvarifrån näringarne hemtat uppmuntran och utveckling. För min del är jag öfvertygad att, om man vill genom allmänna medel bidraga till den nu ifrågavarande näringsgrenens höjande, så bör man, på sätt jag tagit mig friheten i en af mig väckt

*Bränntorfs-
industriens
befrämjande.*
(Forts.)

motion föreslå, inrätta en eller annan skola, der undervisning i torfberedning kunde meddelas, hvilket otvifvelaktigt skulle blifva till stort gagn för denna näringsgrens utveckling. I andra länder, såsom t. ex. Oldenburg, Hannover och Baiern, har staten bekostat tre torfberedningsanstalter, der torf tillverkas för användning till jernvägarne. Der förbrukas inemot tre millioner centner torf för jernvägarne årligen, och staten tillverkar sjelf omkring 450,000 centner samt köper 2,460,000 centner af enskilde industriidkare. Om man således går till andra länder, så finner man, att deras regeringar hafva i detta hänseende tagit mycket kraftiga initiativ icke allenast genom anläggning af egna fabriker, utan äfven genom den uppmuntran åt enskilde industriidkare, att staten köper hvad de tillverka.

Jag slutar med hvad jag började att säga, att jag är öfvertygad det Kongl. Maj:t icke skall blifva så rådvill, som den förste talaren antydde, i händelse en underdånig skrifvelse från Riksdagen aflätes. Jag vill nu icke upptaga tiden med något vidare yttrande, då saken talar för sig sjelf och för öfrigt är väl utredd af Tillfälliga Utskottet, hvarföre jag inskränker mig till att instämma med Utskottet och yrka bifall till dess förslag.

Herr von Möller: Utskottet har i denna fråga gjort icke blott en geologisk utan äfven en historisk utredning. Vid genomläsningen af dess betänkande finner man på sidan 2 omnämndt, att redan på 1600-talet torf användes i vissa af våra provinser. Men om man vill taga i betraktande, hvilka dessa provinser äro, skall man finna att det är sådana, som lida brist på skog. Så länge priset på ved är så billigt, som det ännu är i de flesta af rikets provinser, kommer icke någon torfindustri der till stånd. Uti Skåne och Halland återigen, der ved är dyr och svår att erhålla, är torfindustrien så långt framskriden, att jag tror det icke några åtgärder kunna vidtagas för att höja densamma. Jag vill icke tala om de mer eller mindre lyckade maskiner man använder; men vill man taga reda på sättet för torfberedning, bör man göra sig bekant med det system, som begagnas vid Maglesäter. Jag tror icke, att torf kan tillverkas bättre och billigare än der sker, och detta är känt af enhver i södra Sverige. Jag kan derföre icke finna, att aflåtandet af en skrifvelse i ämnet skulle kunna vara gagnelig eller leda till något för torfindustrien gynsamt resultat.

Man säger, att det är nödvändigt, att staten i detta fall sjelf tager initiativet och gifver exempel; men vi hafva ju redan så många exempel i den vägen, att, om det finnes någon, som vill följa dem, han nog har tillfälle att få nödig kännedom derom; och saken är verkligen så lätt, om man vill följa det enkla system, hvarom jag nyss talade, att hvem som helst snart kan lära sig det. Icke heller är det värdt att tala om, att man icke känner till beskaffenheten af sina torfmossar, ty gör man blott ett enda försök, så har man snart resultatet gifvet, huruvida det lönar sig eller ej. Det vore nog en stor fördel att kunna använda torf vid jernvägarne, om man kunde köpa torf billigare än kol, men så länge de engelska stenkolen kosta endast två kronor tunnan, blir aldrig någon konkurrens för torfindustrien i detta afseende möjlig. Här hafva jemförelseförsök blifvit anställda, och jag är öfvertygad, att chefen för

*Bräntorfs-
industriens
befrämjande.
(Forts.)*

Civildepartementet, som jag ser här närvarande, skall meddela Kam-
maren hvad som blifvit i den vägen åtgjordt. Då jag tillika är för-
vissad, att de upplysningar han kommer att meddela skola i högre
grad, än hvad jag kan hafva att i saken yttra, inverka på Kammarens
beslut, vill jag inskränka mig till att yrka afslag å betänkandet.

Herr Statsrådet Thyselins: Då det blifvit här uppgifvet, att
Kongl. Maj:t redan skulle hafva tagit denna utan tvifvel mycket vig-
tiga fråga i öfvervägande, ber jag att få gifva till känna, att Kongl.
Maj:t dels har med understöd af allmänna medel låtit sprida en i af-
seende på torfhandteringen mycket upplysande skrift af nuvarande
chefen för Landtmästerstyrelsen, dels ock för längre tid sedan anbefalt
Jernvägstrafikstyrelsen att anställa försök, huruvida torf kunde med
fördel användas för statens jernvägar. Dessa försök företogos, men
bringades likväl icke till slut. I slutet af år 1876 har chefen för Ge-
neralstaben uti ett till Kongl. Maj:t ingifvet memorial — deri han fäst
uppmärksamheten på behovet af, att staten hade i sina förråd liggaude
bränslematerial för jernvägarne, motsvarande omkring ett års behof — gjort
framställning att, för undvikande af de stora utgifter till utlandet, som
en betydande införsel af stenkol förorsakade, och på det att, i händelse
af ofred, hinder icke skulle möta för tillfredsställandet af behovet utaf
berörda bränslematerial, Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte
att trafiken å jernvägarne måtte kunna åtminstone till största delen
uppehållas genom begagnande af torf såsom bränsle. Med anledning af
denna framställning infordrades yttrande af Trafikstyrelsen. Detta af-
gafs, men deri förekommo åtskilliga beräkningar, som skulle visa, att
det vore mera ekonomiskt att begagna stenkol än torf. Sedan General-
staben ånyo fått tillfälle att yttra sig i frågan, har chefsambetet vid
Generalstaben i dessa dagar inkommit med ett förnyadt, utförligt ut-
låtande, deri Generalstaben, med bifogande af en mängd handlingar,
hvilka visa att flerstädes i främmande länder torf för det uppgifna be-
hovet användes, framställt sina anmärkningar mot Trafikstyrelsens be-
räkningar och velat ådagalägga, att det skulle vara mera ekonomiskt
att begagna torf än stenkol. Såsom tillbörligt var, har Trafikstyrelsen
lemnats tillfälle att deröfver yttra sig, och den inkommer utan allt tvif-
vel med utlåtande, så snart det låter sig göra. Befinnes det då, att
torf kan med fördel användas vid statens jernvägar, och att kostnaden
derför icke öfverstiger den, som användandet af stenkol betingar, lär
det väl icke vara tvifvel, att Kongl. Maj:t tager frågan i allvarligt be-
traktande och vidtager sådana åtgärder, att man må kunna begagna
torf för ändamålet. Blifver detta, som sagdt, utredt, så lärer väl sta-
tens eget intresse i den allra största grad fordra, att denna fråga göres
till föremål för de mest utförliga och noggranna undersökningar. På detta
sätt är frågan nu i Civildepartementet under handläggning, och den kom-
mer säkerligen der att vinna all den uppmärksamhet, som sakens stora
vigt förtjenar.

Herr Nordenfelt: Då jag en längre tid följt förhållandena i
fråga om torfindustrien med största uppmärksamhet och på grund deraf
finner, att såväl motionärens som Utskottets framställning i ämnet ut-

Bränntorfs-
industriens
befrämjande.
(Forts.)

visar en högre grad af god vilja än kännedom om frågan, ber jag att få afstyrka bifall till Utskottets förslag. Jag har nemligen, på grund af de mycket talrika fakta som föreligga, den bestämda öfvertygelse, att torf endast undantagsvis och på få ställen i vårt land kan i ekonomiskt afseende täfla med ved eller stenkol. Detta beror dels på den korta tid, hvarunder det här är möjligt att torfa torfven i fria luften och dels på dess stora volym, hvarigenom den kräver betydliga förvaringsrum och blifver dyr att transportera. Man säger visserligen, att denna olägenhet kunde afhjelpas genom att staten satte ned transportkostnaden, så att det bure sig att skicka torf på jernvägen, men då komme transporten att ske med förlust för staten. Jag tror, att det skulle leda till stor förlust och vore ett nationalekonomiskt misstag att till bränsle i betydlig mängd använda ett ämne, som är mycket dyrare än ved och stenkol. Man säger äfven, att staten borde göra en uppoffring för att få en stor industri till stånd. Ja, möjligen om den hade utsigt att gifva ett godt ekonomiskt resultat, men icke annars. Då till följd af skogarnes uttömmande priset på ved stegras, eller, i händelse af krigs fara och dermed förenad afstängning från utskeppningshamnarne för stenkolen, denna vara fördyras, då först är det skäl att upptaga torfindustrien, och detta är ingalunda förenadt med någon stor kostnad eller svårighet. I den enskilda industrien, vid jernberedningen eller tegeltillverkningen, der man kan taga torfven direkt ur mossarne och utan särdeles transportkostnad föra den till eldstäderna, kan densamma användas med fördel, men ingalunda då ved eller stenkol ställer sig billigare. Dessutom går man icke, genom att spara torfmossarne, förlustig det kapital som ligger i desamma, utan det förkofras tvärtom, enär torfmossarne blifva bättre ju äldre de blifva, hvarför jag icke heller ser någon våda i att ej för närvarande tillgodogöra sig detta kapital.

På grund af det nu anförda tillåter jag mig yrka afslag på Utskottets föreliggande betänkande.

Friherre af Ugglas: Jag begärde ordet egentligen för att, i händelse Kammaren skulle bifalla den föreslagna skrivelsen, vördsamt an hålla, att de fyra sista raderna i densamma måtte derutur utgå, i hvilka rader Utskottet såsom ändamål för den i skrivelsen begärda utredningen rörande brännorfsindustrien framhållit, »att denna industri må kunna, såväl i fredstid lemna bidrag till fyllande af landets behof af brännmaterial, som synnerligast under krigstid ersätta möjligen uppkommande brist på stenkol.» Detta kan vara ett ganska godt *motiv* för skrivelsens afåtande, men deremot synes det mig icke vara lämpligt att i sjelfva skrivelsens kläm uttala, att utredningen skall gå i den eller den riktningen, hvilket dessutom är fullkomligt sjelfklart. Efter de upplysningar, chefen för Civildepartementet lemnat, och sedan han inför Kammaren förklarar, att denna för landet viktiga fråga är under behandling i Civildepartementet, samt att åt densamma kommer att egnas all den uppmärksamhet, sakens vikt kräver, hemställer jag, huruvida det är nödigt att afåta en skrivelse i det af motionären föreslagna syfte, helst jag förmodar att, i händelse de nu lemnade upplys-

ningarne varit den ärade motionären förut bekanta, motionen måhända icke kommit till stånd.

För min del, och ehuru jag väl erkänner frågans stora vikt, får jag hemställa om icke, i dess nuvarande ställning, skäl vore att afslå Utskottets förevarande betänkande.

Herr Jöns Pehrsson: Efter de upplysningar chefen för Civildepartementet lemnat, lär det väl icke vara nödvändigt att aflåta någon skrifvelse i denna fråga till regeringen. Det må dock icke förtänkas mig, om jag, såsom varande småländing, vill betona, att det skulle ligga oss mycket om hjertat, att denna industri måtte komma till stånd, så att vi måtte få något för de millioner, som ovilkorligen ligga i dessa torfmossar. Detta hör nu egentligen icke till saken. Jag tror emellertid, att man icke uteslutande bör fästa sig vid, huruvida jernvägarne i ekonomiskt afseende kunna med fördel använda torf i stället för att köpa utländska stenkol. Om det ock skulle falla sig litet dyrare för jernvägarne, blir det dock en ofantlig nationalvinst, om dessa kapital komma att stanna inom landet. Vid vissa sträckor, der torfmossar finnas på ganska kort afstånd från hvarje station, kunna jernvägarne dessutom med fördel använda torf. Jag lemnar derhän hvad regeringen skall göra, men jag vill icke att Kammaren skall afslå skrifvelsen på den grund, att saken icke är behjertansvärd, ty framtiden skall nog utvisa, att frågan är af den vikt, att det förr eller senare blir nödvändigt att taga densamma i beaktande. Jag kan för öfrigt icke gilla den satsen i ekonomiskt hänseende, att man skall köpa allt der det fås billigast. För min del har jag med fördel i några år begagnat torf till bränsle för att drifva qvarn- och sågverk.

Jag har icke något yrkande att göra, men vill blott uttala detta till protokollet.

Herr von Koch: Af det yttrande, som chefen för Civildepartementet afgifvit, hafva vi funnit, att förevarande fråga är föremål för Kongl. Maj:ts uppmärksamhet åtminstone i ett afseende, hvilket jag anser för det allra viktigaste, nemligen med hänsyn å försvaret; och i den delen kunna vi därför, utan att aflåta någon skrifvelse, vara fullt trygga. Med anledning af hvad en af mina vänner nyss från denna plats yttrade derom, att hans erfarenhet — och en i jernvägsförhållanden erfaren man är han — visade, att det icke vore lämpligt att vid jernvägarne använda torf, så länge kol kunde fås billigare, vill jag anmärka, att det väl må vara sant att detta vore en misshushållning, så länge stenkol kunna köpas för 2 kronor tunnan, och jag för min del gillar icke den satsen, att man skall använda en dyrare vara, så länge en billigare finnes att tillgå. Men huru länge var Adam i paradiset!? Huru länge kunna vi få stenkol för 2 kronor tunnan? Att, såsom Herr Nordenfelt föreslog, vänta till dess behof uppstår af att använda torf vid jernvägarne, lär det väl icke gå an, ty, om vi blifva afstängda från de länder, hvarifrån vi hemta stenkol, lär man väl icke vänta med att förklara oss krig, tills vi hunnit insamla tillräckligt med torr torf, för att dermed kunna drifva våra jernvägar. Icke heller jag vill framställa något bestämdt yrkande, men jag tror mig kunna vara förvissad

Bränntorfs-
industriens
befrämjande.
(Forts.)

derom, att Kongl. Maj:t skall med hänsyn till frågans stora vikt för vårt försvar taga densamma i noggrant öfvervägande, och om den förste talaren hade med uppmärksamhet läst chefens för Generalstaben i betänkandet omförmälda utlåtande, skulle han säkerligen ej ansett frågan så aldeles obetydlig. Herr von Möller — för hvars erfarenhet jag hyser den största aktning, ehuru densamma i detta fall måhända är något ensidig, nota bene på den rätta erfarenhetssidan; men han är från en provins, der man sedan längre tid bedrifvit denna torfindustri, — har upplyst oss om, att det finnes ett ställe, Maglesäter, der man skall kunna göra torf på bästa vis. Detta torde väl redan vara bekant för dem, som äro från sydvästra Sverige, men för mig och mina grannar, som lefva i sydöstra Sverige, var det obekant, och jag tackar honom för den lemnade upplysningen. Det vore kanske godt att allmogem der erhöle undervisning i denna sak, om det nu finnes ett ställe, hvarifrån skickliga undervisare kunna anskaffas. Vi hafva väl förskrifvit sådane i den provins jag tillhör, men med något olika framgång. Vår är en temligen skogrik provins, ehuru den nu börjar bli det allt mindre. Och då vi nu kommit på den ståndpunkt att ved, oaktadt de förbättrade kommunikationerna, är vida dyrare i Karlskrona än förut, hafva mina grannar och äfven jag börjat att göra ett litet experiment. Jag vill med afseende å den korta tid man har för torfvens torkning, i parentes, lemna en upplysning, som kanske är gammal för dem, som känna industrien, men för mig var ny. Under den förra mycket våta sommaren tog jag upp ganska mycket torf, så att jag ej hann inberga allt, utan en del blef liggande ute under vintern. Några dagar innan jag reste hemifrån behöfde jag mera torf för mitt orangeri och tillsade då, att man skulle köra hem af den kvarliggande, *frusna* torfven, för att utröna om den kunde användas, och det uppgafs då, att den var lika god, som den soltorkade, hvilken blifvit hemkörd i höstas. Detta är dock blott ett enstaka exempel. Saken bör ytterligare pröfvas. Möjligen kan i våta år dylik torf vara att taga vara på.

Jag vet, att i bränntorfs beredning större experiment blifvit gjorda af bolag, som gått under, men just för att i början af en industri förekomma sådana experiment, hvilka endast medföra förlust, är det nödvändigt att gifva näringen uppmuntran genom att sprida kunskapen om densamma; och att staten experimenterar på sina experimentalfält och sedan meddelar resultatet deraf, tror jag vara till stor nytta för de provinser, som nu hålla på att blifva utblottade på skog, och särskildt under debatten har jag fått anledning antaga att detta är förhållandet, icke blott med östra Blekinge utan äfven med södra Kalmar län.

Jag är icke för att afslå den ifrågasatta skrifvelsen, emedan jag finner den innehålla en del saker, som äro mycket intressanta. Jag voterar därför för skrifvelsens aflåtande, egentligen af det skäl att, om sådant finnes behöfligt, man må vidtaga åtgärder för spridande af kunskap om denna näring i de orter, der den hittills icke bedrifvits, såsom fallet är i en del af Blekinge och södra delen af Kalmar län, och der det finnes nästan outtömliga förråd af torf.

*Bräntorfs-
industriens
befrämjande.*
(Forts.)

Herr Wennerberg: Det är icke för att enständigt påyrka en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, som jag nu begärt ordet. Efter det yttrande, som från statsrådsbanken afgifvits, synes mig nemligen en sådan skrifvelse för denna gång vara obehöflig. Då jag begärde ordet, var det för att vända mig emot dem, som i öfrigt anfört skäl mot en sådan skrifvelse på grund utaf särskilda af deras erfarenhet dem gifna åsichter i ämnet. Dessa syntes mig nemligen vara i hög grad ohållbara. Jag vill dock icke nu besvåra Kammaren med ett försök till vederläggning af desamma, enär detta icke torde tjena till något, utan åtnöjer jag mig nu endast att förklara, det jag i denna fråga med glädje instämmer med min granne till höger.

Herr Reutersvärd: Efter de upplysningar chefen för Civildepartementet lemnat, kunde måhända den ifrågasatta skrifvelsen denna gång vara obehöflig, men jag har fäst mig vid en upplysning, som Herr Statsrådet i sitt anförande lemnade, den nemligen att Styrelsen för statens jernvägstrafik skulle fått i uppdrag att anställa en jernförelse i afseende å kostnaderna för begagnandet af stenkol och torf. Under nuvarande förhållanden är jag förvissad om, att denna jernförelse skall utfalla ofördelaktigt för torfven, emedan stenkol för närvarande har det lägsta pris den under decennier haft, hvarför jag alltså anser, att man icke bör fästa allt för mycken vikt vid denna prisskilnad. Min åsigt är nemligen, att med förbättrade metoder och mera vana vid torfvens bearbetande det skall kunna lyckas att ganska betydligt bringa ned priset på densamma. Om således ett omdöme en gång skall fällas rörande dessa olika prissförhållanden, tror jag att man icke för mycket bör taga i betraktande de närvarande prisen, utan snarare tillse, hvad under normala förhållanden eger rum. Då, såsom jag hoppas, den tid icke skall vara allt för långt borta, då såväl Sveriges som hela världens industri åter skall blomstra upp, torde stenkolen åter komma att stiga till betydligt högre pris, och då skall det, enligt min erfarenhet, blifva billigare att använda torf. Jag tillåter mig omnämna för Kammaren, att jag för närvarande förestår ett stort etablissement, der under några år torf uteslutande begagnats till bränsle, och för närvarande ställer det sig så, att torfven är 30 å 40 procent dyrare än stenkolen, under det deremot för 3 å 4 år sedan förhållandet var omvänt. Då frågan hvilar i Kongl. Maj:ts händer, är jag öfvertygad, att den blifver fullständigt utredd, men har blott velat fästa uppmärksamheten derpå, att man icke bör låta afskräcka sig från att vidtaga några åtgärder, derför att resultatet för närvarande skulle ställa sig ofördelaktigt. Jag har emellertid icke heller något yrkande att framställa, men anser att, vare sig förslaget af Kammaren bifalles eller icke, det dock är af nytta att Kammaren fått uttala sin åsigt i ämnet.

Herr Rydqvist: För min del hyser jag den åsigt, oafsedt hvad Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet nyss behagat upplysa, att den föreslagna skrifvelsen bör aflåtas. Det har redan blifvit mycket sagdt i ämnet, så att jag icke vill förlänga diskussionen genom att anföra ytterligare några skäl till dem, som redan äro framlagda

*Brännorfs-
industriens
befrämjande.
(Forts.)*

och som tala för saken. Men med anledning af några särskilda yttranden, som under diskussionen blifvit fälda, har jag ansett mig böra taga till ordet. Här har, såsom så ofta tillförene i denna Kammare, fästas afseende derpå, att, som utländska stenkol i allmänhet eller åtminstone för närvarande kunna fås i Sverige för betydligt billigare pris än torf, så bör man naturligen därför, utgående blott från den gamla satsen, att hvad man kan få för det billigaste pris det skall man under alla förhållanden taga, använda endast stenkol, och man har sålunda brutit stafven öfver torfberedningen.

Jag hyser en motsatt åsigt, och detta är kanske för Kammaren bekant, men jag vill uppgifva skälet dertill, och det är, att Sverige icke har råd att taga allt från utlandet, äfven om man der kan få det för bättre pris. Vi hafva icke råd dertill, emedan vi sedan lång tid tillbaka laborera med en underbalans i vår handel, som verkligen är fasa-väckande, och hvad slut det skall taga för landet, om icke kraftiga åtgärder vidtagas för att förekomma den olycka, som måste stunda, det vet jag icke. Vi hafva sålunda icke råd att hemta allt från utlandet, icke ens att företaga en betydligare import af stenkol, utan om vi möjligen kunna replacera dem med inländskt material, så måste vi göra det.

Derför och då vårt land lyckligtvis eller — om man hellre skulle vilja säga — olyckligtvis är försedt med en så stor mängd af torfmossar, som kunna användas — jag vill nu icke tala om den stora fördelen för landet af deras utdikning — såsom bränsle-material, måste vi söka begagna oss deraf, och då går det troligen dermed såsom med allt annat, som inom landet är tillgängligt: då vi gjort det i stor utsträckning och med tillämpning af de bästa metoder, jemnas priset derpå så småningom, och det blifver då kanske snart icke dyrare än stenkol. Men vår princip har hittills varit den, att bästa priset, till och med utan afseende på kvaliteten, städse bör blifva bestämmande, och under de sista 20 åren hafva jernvägsbyggnaderna med hvad dertill hörer derpå lemnat eklatanta bevis: icke ens då man inom landet kunnat få samma kvalitet som utomlands har man dertill använt inhemsk material, utan man har tagit utländsk, emedan den för det mesta erhållits för något bättre pris, men man har icke besinnat, hvad den billigare materielen t. ex. i jernvägsskenor eller rails i sjelfva verket varit värd. Den tid stundar dock snart, då våra jernvägsskenor m. m. och i första rummet statens, som räckt 15 eller 16 år, äro utslitna, och man får då se med fasa, hvilken orimlig kostnad det blifver för deras omläggning, och ännu större kostnader fa väl de jernvägsbolag vidkännas, som nedlagt skenor af engelsk tillverkning.

Sålunda är min tanke den, att Sverige för närvarande icke har råd att ytterligare fortgå på den obegränsade importens bana, utan får lof att försöka i alla riktningar upparbeta sin egen industri och replacera det utländska med det inländska, ty då stannar penningvinsten inom landet i stället för att vandra ut och göda utlänningen.

Det andra yttrandet är det, att i de land, t. ex. Hannover och Baiern, som med ekonomisk fördel begagna torf till bränsle för sina jernvägar, detta skulle komma deraf, att transporten på jernvägarne der skulle vara betydligt billigare än här i landet; men jag kan icke

förstå, hvarför icke Hannover skulle kunna få engelska och vestfaliska stenkol för bättre pris än Sverige. Hvad Baiern beträffar, har det icke långt till stenkol och brunkol, som också kunna användas, men det begagnar dem icke, utan sin egen torf, och det har det gjort under två decennier och funnit sig väl deraf. Men orsaken till detta förhållande är den grundsatsen, som de flesta länder och sjelfva England, frihandels vagger, hylla: att begagna sig så mycket som möjligt af inhemska produkter.

Vi hafva deremot varit en kosmopolitisk nation, som icke särdeles mycket tagit notis om hvad den inhemska industrien kan behöfva.

För min del vill jag icke yrka någon votering om den här i fråga varande skrifvelsen, men jag vill förklara, att jag hoppas att regeringen, som i dessa frågor dömer opartiskt, skall, då den slutligen kommer att behandla denna fråga, fästa afseende äfven vid hvad som yttrats å den andra sidan, d. v. s. den rent fosterländska, som sätter Sveriges intressen i första rummet och fäster mindre afseende vid ögonblickets intressen och en eller annan procents bättre pris för utländsk vara.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande utlåtande och dels afslag derå, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 27 sistlidne Februari och den 2 innevarande månad bordlagda utlåtande N:o 2, om ändring af 2 § i gällande instruktion för direktiönerna öfver länens lasarett och kurhus.

Föredrogs ånyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 2 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrad lydelse af 1 § 10 mom. och 4 § 4 mom. i Tryckfrihetsförordningen.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 2 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 27, i anledning af väckt fråga om anslag till understöd åt vissa personer för resa till verldsutställningen i Paris;

N:o 28, i anledning af väckt motion om ersättning åt förre landtbrukaren S. J. Bladh för hos honom verkställt olaga beslag; och

N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från åtskilliga kronans egendomar för särskilda ändamål.

Föredrogs Andra Kammarens den 2 i denna månad bordlagda protokollsutdrag N:o 90, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5, angående underdånig skrifvelse om förändrad lydelse af 6 § 5 mom. i gällande folkskolestadga.

Friherre af Ugglas: Jag vågar anhålla, att Kammarerna, i öfverensstämmelse med hvad som hittills alltid varit vanligt, behagade öfverlemna detta protokollsutdrag till Första Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2.

Herr von Koch: Jemte det att jag instämmer i anhållan om remiss häraf till Kammarernas Tillfälliga Utskott N:o 2, vill jag nu begagna tillfället att förklara, att jag för min del tillstyrker, att detta Andra Kammarernas Tillfälliga Utskotts betänkande måtte bifallas i stället för motionen.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, beslöt Kammarerna hänvisa ifrågavarande ärende för vidare utredning till Kammarernas Tillfälliga Utskott N:o 2.

Efter föredragning af Andra Kammarerna den 2 i denna månad bordlagda protokollsutdrag N:o 91, med delgifvande af Kammarernas beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 3, angående underdånig skrifvelse rörande ifrågasatt nedsättning eller upphörande af den i reglementet för folkskolelärares enke- och pupillkassa för lärarinnor stadgade årsafgift till kassan m. m.; beslöt Kammarerna, uppå yrkande af Friherre af Ugglas, hänvisa ifrågavarande ärende för vidare utredning till Kammarernas Tillfälliga Utskott N:o 2.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Första Kammarernas Tillfälliga Utskotts den 2 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande inrättande af en fond till understöd åt inländske uppfinnare.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Fjerde hufvudtitel.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 30, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

Herr Wallenberg erhöll ordet och yttrade: Den 26 sistlidne Januari tog jag mig friheten att uti denna Kammare väcka en motion om begagnandet af *ouppsägbara obligationer* i statens upplåning. Denna motion har ännu icke, så vidt jag har mig bekant, blifvit vidrörd af Stats-Utskottet. Jag förmodar därför, att Utskottet ansett denna fråga böra sammanfattas med frågan om ny upplåning för statens räkning i stället för att betraktas såsom en aldeles särskild fråga, som rör sjelfva upplåningssättet vid statens skuldsättning. Med anledning häraf ber jag att få till Stats-Utskottet öfverlemnna några upplysningar uti denna viktiga fråga och några skäl, hvarföre den i min tanke bör företagas till behandling utan dröjsmål. Det har visserligen blifvit mig sagdt, att äfven denna fråga skulle indragas i den stora *kompromissnoten*, men jag hoppas att så icke kan vara fallet, ty då slutar det med att icke något ärende kan behandlas utan i ett sammanhang, och att allt äfven kommer att falla i ett sammanhang. Om det undgått Stats-Utskottets uppmärksamhet, att den konjunktur, som nu är för handen för så beskaffade affärer, är den briljantaste konjunktur, som någonsin egt rum, så torde mina upplysningar icke vara aldeles ovälkomna för Utskottet, och jag utbeder mig, att de måtte blifva af Kammaren till Stats-Utskottet remitterade.

*Utfärdande af
ouppsägbara
statsobligationer*

Med afseende å uppskof med behandlingen af sådana frågor som denna vill jag till en början erinra, hurusom det vid 1863 års riksdag inträffade, att man diskuterade och remitterade och återremitterade länge och väl för att få afgjort, huruvida då skulle upplånas 35 eller 50 millioner, och denna dispyt fortgick i öfver 4 månader och så länge att, i stället för att det, då frågan först behandlades och kunde hafva afgjorts, var en ganska god konjunktur för statslåns upptagande, så blef vid den tid, då beslutet fattades, konjunkturen så uppenbart dålig, att på ett icke kunde göras något vid saken, utan man måste vänta till 1864, och något hvar känner till det vingbrutna statslån i pund sterling som då upptogs. Det är sorgligt, att staten icke liksom enskilde kan begagna sig af en konjunktur utan skall förbise, när en sådan är gynsam, och att vi blott skola inbilla oss vara medelpunkten uti allt, som rör sig här i verlden, och tycka, att först då *vi* behaga och äro tillreds, är det tid att göra något. På detta sätt kommer man till statsutgifter, som äro betänkliga och så mycket betänkligare, som de äro aldeles onödiga.

I afseende å frågan om att till en enda *statsränta* konvertera de lån, som nu finnas, så ber jag att få fästa Stats-Utskottets uppmärksamhet på det förhållande, att, när ett nytt lån upptages, så är i synnerhet lån-gifvaren ofantligt lifvad för detsamma och intresserad af att sprida kunskap derom samt att sätta detsamma i god kredit, men sedan han sålt sin sista obligation och sålunda yunnit sitt mål, är hans intresse för lånet

Utfärdande af
ouppsägbara
statsobligationer.
(Forts.)

ock dermed alldeles slut. Sådana lån kallas också i vissa kretsar för *öfvergifna lån*, och sådana hafva vi redan och få nog med tiden allt flera och flera. Det visar sig i följd häraf, att man kan få vid försäljning högre effektiv ränta på nya lån än på gamla sådana, änskönt amorteringen redan blifvit starkare. Nu hafva vi 12 lån på vår lista och ju mera denna lista växer och kommer att paradera i utländska tidningar, desto mera betungad af skuld anses den svenska staten vara, ty man tycker att det är otänkbart, att icke något försök göres att förenkla statens skuld. Man säger: 12 rubriker, det är ju fasligt, det måste vara ett mycket skuldbelastadt samhälle.

För att göra ett försök med räntekonvertering måste man börja dermed, och ett försök i den vägen är så mycket mindre äfventyrligt för staten, som det icke kan vara förknippadt med någon skyldighet för staten att till hvad pris som helst afyttra dessa ouppsägbara obligationer, utan det skulle öfverlemnas till Riksgäldskontoret att negociera detta lån, liksom det öfverlemnats åt Riksgäldskontoret att negociera alla andra statslån, och då finge Riksgäldskontoret välja, när konjunkturerne vore gynsamma. Om nu åter uppskof med sakens behandling göres, till dess ogynsamma tider inträffat, så är det detsamma som afslag å saken. I närvarande stund är, efter hvad jag tror, konjunkturen så lysande, som den någonsin kan vara. I Paris är för närvarande penningetillgången så riklig, att för hvad som kallas *«la haute banque»*, d. v. s. den allra finaste signatur, diskonträntan är endast 1 procent, för bankaktiebolags accepter $1\frac{1}{2}$ procent och för vanliga handelspapper 2 procent. I England diskonteras till $1\frac{5}{8}$ — $1\frac{7}{8}$ procent, och i Tyskland till $2\frac{1}{8}$ procent. Så har det varit ganska länge, men jag hemställer till Herr Talmannens bedömande, huruvida det är sannolikt, att det kan stå stilla, huru länge som helst eller till dess man fram i Maj eller under riksdagens sista timmar kunde vilja företaga denna fråga till behandling. Skälet, hvarföre det ej kan komma att stå stilla, är först och främst att i penningmarknaden ingenting står stilla, utan allt rör sig. Ett annat skäl är att, sedan freden slutats, kommer sannolikt vår östra granne med i marknaden, och han behöfver stora belopp och betalar högre ränta, så att vi icke kunna följa med. Vidare, sedan man återvunnit en ökad trygghet, kommer handeln att blifva lifvigare och diskontot att höjas; ty det är alltid behagligare för kapitalegare att genom diskontering af vexlar taga en skäligen ränta och alltid hafva kapitalet disponibelt.

Dessa skäl äro nu alldeles påtagliga, och att man äfven i andra länder sett saken på samma sätt, bevisas deraf, att i finansiella tidningar i Paris klagas öfver att främmande papper och äfven mindre goda tillströmma från alla håll och der finna afsättning. Det är en klagan från deras sida; men icke skulle vi hafva någon anledning att klaga, om våra papper der finge åtgång under nu rådande öfverflöd på penningar.

Det finnes nu äfven en annan sak, som gör, att denna uppskofs-politik, som jag icke förstår, medför olägenheter för andra grenar af svensk affärsverksamhet. Om till exempel våra statsobligationer blefve en gång ordentligt anbragta på pariserbörsen, så kan man, med afseende på den ökade kännedom, som publiken alltid tager om nya

papper, vara säker om att Allmänna Hypoteksbankens och andra papper, hvilkas säkerhet ingen här betviflat, skulle vinna afsättning der, och jag tror, att någon täflan på den utländska marknaden med våra papper icke kunde annat än lända till fördel för de svenska intressena.

*Utfärdande af
ouppsägbara
statsobligationer.
(Forts.)*

Det är vidare en omständighet, som jag vill påpeka, och det är, att efter min tanke vår finansiella statshushållning i officiella frågor är högst betänkelig. Statskontoret har ett kreditiv på Riksgäldskontoret, som egentligen icke har några egna fonder och icke drifver någon bankrörelse, hvaraf nu uttagits 4 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, och efter hvad en ärad talare nyligen här yttrade, skulle detta kreditiv antagligen kunna gå upp till 10 millioner kronor. Kan man nu ställa så stora fordringar på Riksgäldskontoret, hvarföre icke då gifva det fullmakt att upplåna ett större belopp, för att sedan använda det, då så vore lämpligt, till räntekonvertering och till sådana ändamål, hvarom föreskrifter blifvit meddelade af Riksdagen?

Det är så mycket angelägnare, att Stats-Utskottet tager denna viktiga fråga i betraktande och gör något dervid, som det aldeles icke tillkommer regeringen, som i denna fråga är utan bemyndigande och utan ansvar; ty det är i vårt land så eget stäldt, att regeringen står utanför vår egentliga finansiella förvaltning. Ansvaret därför hvilat ytterst på Riksdagen.

Man säger, att med den nu föreslagna åtgärden kan anstå. Ja, en rik man kan verkligen vanvårda sin kredit huru mycket som helst och han blir ändå en rik man, och så kan möjligen äfven Sverige göra; men icke är det skäl att missbruka det anseende, som vi hafva, genom att utan ändamål uppskjuta med denna frågas behandling. Skulle det verkligen vara så illa stäldt, att det vore meningen att uppskjuta dermed blott för att få allt på en gång behandladt, eller, som det blifvit sagdt, att man icke alls nu vill vidröra sådana saker, utan menar, att »derom skola vi talas vid nästa riksdag», så vore det då bäst, att man finge veta det, så att man visste hvad man hade att rätta sig efter.

En af de första åtgärder, som skulle kunna af Riksgäldskontoret vidtagas, vore med afseende på 1870 års 5 procents lån, som Herrarne nog erinra sig, och hvilket till allra största delen upptogs inom Sverige. Om nemligen utan förlust för staten skulle uti ouppsägbara obligationer kunna anbringas ett lån af motsvarande belopp på den utländska marknaden, och 1870 års obligationer i stället inköptes af Riksgäldskontoret, så stärktes derigenom den inhemska marknaden med 15 till 16 millioner kronor, utan att staten gjorde någon förlust.

Det finnes visserligen teoretici, som drifva den satsen, att allt, som icke har lifskraft att stå för sig sjelf, bör man låta falla, men deremot vill jag ställa den sats, att, om man tänker sig ett lummit träd, så kan det allt hända att grenar deraf under en storm lösryckas, utan att de förlorat något af sin lifskraft, och det kan äfven hända, att dessa grenar vid sitt fall slå ned både lofvande telningar och andra mindre träd, som annars kunde hafva blifvit till mycken nytta.

I fall Herr Talmannen anser frågan förtjent af uppmärksamhet,

*Utfärdande af
ouppsägbara
statsobligationer.*
(Forts.)

så utbedjer jag mig, att dessa upplysningar måtte blifva till Stats-Utskottet remitterade.

Herr Ekman, Carl: I det anförande, som nyss blifvit afgifvet af Herr Wallenberg, har förekommit åtskilligt, som skulle förtjena en vederläggning, så vida Kammaren nu vore sysselsatt med Stats-Utskottets utlåtande i anledning af Herr Wallenbergs motion; men då detta icke är förhållandet, anser jag mig icke heller nu böra ingå i något besvarande af dessa anmärkningar.

Lyckligtvis äro de äfven af den beskaffenhet, att för flertalet af denna Kammares ledamöter behöfves ingen förklaring, och ett af mig afgifvet svar till bemötande af dessa Herr Wallenbergs anmärkningar skulle förmodligen icke bringa honom någon annan uppfattning än den, som ligger i hvad han nyss har yttrat.

Hvad de upplysningar beträffar, som af Herr Wallenberg välvilligt blifvit åt Stats-Utskottet lemnade, så äro de uttalade till Kammares protokoll, och Stats-Utskottets ledamöter kunna sålunda, då Kammares protokoll utdelas, blifva i tillfälle att om dem taga kännedom.

Herr Talmannen hemställde, huruvida Kammaren bifölle *Herr Wallenbergs* begäran, att hans nu afgifna yttrande måtte få till Stats-Utskottet öfverlemnas.

Svarades ja.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Ljungqvist* från denna dag till den 24 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.